

# AVRUPA'DA AŞIRI ÇOCUK YOKSULLUĞUNA SON VERİLMESİ: Uluslararası Bir Yüklümlülük ve Ahlaki Görev



DERİN  
YOKSULLUK  
AĞI

Açık Alan Derneđi'nin giriŐimidir

Geçici versiyon

17 Mart 2022

Sosyal İşler, Sağlık ve Sürdürülebilir Kalkınma Komitesi

# Avrupa'da aşırı çocuk yoksulluğuna son verilmesi: uluslararası bir yükümlülük ve ahlaki görev

Raportör: Pierre-Alain Fridez, İsviçre, SOC



**Bu resmi olmayan çeviri Etkiniz AB Programı kapsamında Avrupa Birliği finansal desteği ile yapılmıştır. Bu çevirinin içeriğinden yalnızca Derin Yoksulluk Ağı sorumludur ve hiçbir şekilde Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.**



Geçici versiyon

17 Mart 2022

## Sosyal İşler, Sağlık ve Sürdürülebilir Kalkınma Komitesi

### Avrupa'da aşırı çocuk yoksulluğuna son verilmesi: uluslararası bir yükümlülük ve ahlaki görev

Raportör Pierre-Alain Fridez, İsviçre, SOC

#### Rapor<sup>1</sup>

##### Taslak karar<sup>2</sup>

1. Bütün çabalara rağmen yoksulluk, özellikle aşırı çocuk yoksulluğu ortadan kaldırılmış olmaktan çok uzaktır. Avrupa'da halen dezavantajlı koşullarda yaşayan çok sayıda insan vardır ve 2022 yılında çocuklar; cinsiyetleri, kökenleri ya da ebeveynlerinin durumu ne olursa olsun artık okula ya da yatağa aç gitmemelidir. Küçüklerimiz; hastalıklardan, içler acısı konut koşullarından, iklim krizinin orantısız sonuçlarından, dışlanmadan ve sağlık hizmetlerine, hijyene, eğitime, kültürel ve sportif faaliyetlere erişememe gibi durumlardan korunmalıdır. Bu tür durumlar sanki başka bir yüzyıla ait öykülerin kalıntısı gibidir ve bize en kırılgan kişilere yönelik tahammül edilemez insan hakları ihlallerini anlatmaktadır.

2. 2021 yılında Covid-19 pandemisi tüm dünyada 150 milyon insanı daha aşırı yoksulluğa itmiştir ve bunların başında durumdan orantısız biçimde etkilenenler olarak kadınlar ve kız çocuklar gelmektedir. Avrupa'da bu durum, kamusal politikaların aşırı çocuk yoksulluğuna karşı mücadeledeki toplu başarısızlığını göstermektedir. Böyle giderse "2030 yılında, nerede olursa olsun tüm insanlar için aşırı yoksulluğun ortadan kaldırılmasını" öngören Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi (SKH) 1'e ulaşmamız mümkün olmayacaktır. Sağlık krizi sırasında devletlerin yerinde müdahaleleri olmasaydı bu çocukların zaten ciddi olan durumları bir felakete dönüşebilirdi. İız ve erkek çocukların insan haklarının etkili biçimde korunmasına pandeminin olumsuz etkisi açısından Parlamenter Meclis, "Covid-19 pandemisinin çocuk haklarına etkisi" konulu 2385 sayılı Karara (2021) atıfta bulunmaktadır.

3. İklim konusundaki acil durumla birlikte göç, sağlık ve sosyal krizin üst üste gelmesi aşırı çocuk yoksulluğuna son verme açısından hükümetlerin sağlam yanıtlarını gerektirmektedir. Kabul edilemez nitelikteki durumlardan hareketle iklim alanında dayanıklılık gereğini vurgulayan 2399 sayılı Karara (2021) atıfta Parlamenter Meclis, üye devletlere aşırı çocuk yoksulluğunun her boyutunu ele almak ve hiç kimsenin kenarda köşede bırakılmamasını sağlamak üzere siyasi kararlılık gösterme çağrısında bulunmaktadır.

4. Meclis, üye devletleri, aşırı çocuk yoksulluğuna karşı mücadele amaçlı kamusal politikaların belirlenmesinde ve uygulanmasında bütüncül bir yaklaşım benimsemeye çağırır. Burada kastedilen, çocuk yoksulluğunun tüm yönlerini dikkate alan etkenler değerlendirilmelidir ve köken, doğum ortamı, aile, cinsiyet ve da kişisel yönelim açısından ayırım yapmadan çocuğun iyi olma haline ve yüksek yararına engel teşkil edecek tüm ihlaller dikkate alınmalıdır.

5. Belirtilen maddeler doğrultusunda Meclis, üye devletlere aşırı çocuk yoksulluğuna karşı kamusal politikalarını belirlerken ve hazırlarken aşağıdaki hususları gözetmeleri çağrısında bulunur:

5.1. Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı'nda (ETS No. 163), özellikle Maddeler 30

<sup>1</sup> Komiteye referans: 26 Haziran 2020 tarihli referans No. 4518.

<sup>2</sup> Komite tarafından 17 Mart 2022 tarihinde oybirliğiyle kabul edilen karar taslağı.

(yoksulluk ve dışlanmaya karşı korunma hakkı) ve 31 (konut hakkı) kapsamındaki taahhütlerin pekiştirilmesi ve her ikisinin de ülke anayasalarında yer alıp hayata geçirilmesinin sağlanması;

5.2. Bu taahhütlerin somut önlemlere dönüştürülmesi ve bu bağlamdaki eylem planlarında çocuğun yüksek yararının, iyi olma halinin ve dinlenilme hakkının 2030 yılına uzanan dönemdeki kamusal politikaların odağına yerleştirilmesi;

5.3. Aşırı çocuk yoksulluğunun 2030 yılına kadar ortadan kaldırılması hedefiyle, kalkınma programlarında çocuklara yarar sağlayacak girişimlere yer verilmesine yönelik çabaların yoğunlaştırılması.

6. Meclis, “Çocuğun yüksek yararı ve iş-özel yaşam dengesini sağlama” konusundaki 2410 sayılı Karara (2021) atıfla üye devletleri, aşırı çocuk yoksulluğuyla mücadeleye yoğun yatırım yapma ve Birleşmiş Milletler tarafından belirlenen ilk hedeflere ivedilikle dönme çağrısında bulunur. Bu taahhüdün amacı, sosyal adaletin sağlanması açısından şunlardır:

6.1. Avrupa’da yaşayan tüm çocukların, kendilerine yeterli ve uygun bakım sağlayabilen evrensel ve ücretsiz sosyal korumadan yararlanmalarını sağlamakla birlikte yaşamının güçlüklerine ilişkin daha iyi bir anlayış geliştirilmesine katkıda bulunma;

6.2. kişilerin maruz kaldıkları durumların birikimi (“exposome” – insanların yaşamları boyunca maruz kaldıkları tüm durumların ve bu toplamın sağlığa olan etkilerinin ölçüsü) de dikkate alınarak çocukluğun belirleyici bu ilk döneminde ortaya çıkan eşitsizliklere karşı mücadele için, yaşamdaki ilk 1000 günü kapsayan, titizlikle geliştirilmiş bir politikaya yönelik gerekli kaynakların toplanıp seferber edilmesi;

6.3. çocukların yeterli miktarda ve nitelikte yiyecek bulma hakkının sağlanması. Bu hedefe ulaşmak için üye devletlere, temel gıda maddelerinde her tür KDV’nin kaldırılması çağrısı yapılmaktadır;

6.4. eğitim, sağlık, kültür ve spor alanlarındaki gelişimleri için çocukların; yoksulluk içinde yaşadıkları mahallelerde gerekli tesislerin, imkanların ve programların sağlanması ve elverişli çocuk yardımları gibi yollarla çocukların yoksulluktan kurtulmalarını sağlayacak finansal önlemlerin alınması;

6.5. hareketlilik ile ilgili olarak, çevresel geçişin yararlarının herkesi kapsamaması ve yeni eşitsizlikler yaratmaması için ebeveynlerin yeşil dönüşüm teşviklerine erişiminin yaygınlaştırılması;

6.6. okullardaki sağlık hizmet birimlerinin bilişsel ve duyuşsal bozukluklar dahil olmak üzere çocukların gelişim sorunlarını daha iyi tespit edebilmelerinin ve bu çalışmaların takibinin sağlanması;

6.7. dişler, eşitsizliğin güçlü bir sosyal işareti olduğundan önleyici ve tedavi edici ağız ve diş sağlığı dahil olmak üzere, çocukların ücretsiz ve yeterli sağlık hizmetlerine erişiminin sağlanması ve

6.8. (yoksul) çocukların yaşadıkları konutların enerji etkinliğiyle ilgili önlemlerden yararlanmasının ve ebeveynlerinin enerji maliyetlerinin hızla tırmandığı durumlarda fiilen destek almalarının sağlanması.

7. Meclis, Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı’nı (RESC) henüz onaylamamış geriye kalan dokuz üye devleti çalışmalarına başlamaya çağırır. Aşırı çocuk yoksulluğuna karşı mücadeleye yönelik çabalara hız verilmesi açısından toplu şikayet sistemini öngören Ek Protokolün onaylanması çağrısında bulunur.

8. Meclis, Avrupa Birliği’nin bir Avrupa Çocuk Güvencesi oluşturma yönündeki son girişimini takdirle karşılar. Üye devletleri, bu girişimi desteklemeye ya da bu doğrultuda politikalar benimsemeye teşvik eder. Meclis, üye devletlere şu çağrıda bulunur:

8.1. “Dinlenilme hakkı: çocuk katılımı, demokratik toplumlar için bir temel” esaslı 2414 sayılı Karar (2022) uyarınca çocukların sesini dikkate alarak bu garantinin parlamento düzeyinde uygulanmasını düzenli olarak izlemek ve

8.2. eğitim hizmetlerinin en güç durumdaki çocukları kapsamaması ve eşitsizliklere karşı



# Parliamentary Assembly Assemblée parlementaire

<http://assembly.coe.int>

mücadele çabalarının desteklenmesi.

COUNCIL OF EUROPE



CONSEIL DE L'EUROPE

9. Meclis, Avrupa Konseyi ile Avrupa Sosyal Haklar Sütunundan sorumlu AB kuruluşları arasında sinerjiler oluşturulması arzusunun bir kez daha hatırlatır ve RESC'e katılma davetini yineler.

10. Son olarak Meclis, [Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi 1.2](#)'nin sağlanması açısından, kamusal politikalarda çevresel hakkaniyetin hayata geçirilmesi ve aşırı çocuk yoksulluğuna karşı mücadeleyi öngören Avrupa ölçeğindeki çeşitli kamusal politikalarda sağlanan ilerlemeyle ilgili olarak 2026 yılında bir ara dönem değerlendirmesi yapılmasını önerir.

## A. Taslak tavsiye<sup>3</sup>

1. Parlamenter Meclis 2022 tarihli kararını hatırlatır: “Avrupa’da aşırı çocuk yoksulluğuna son verilmesi: uluslararası bir yükümlülük ve ahlaki bir görev.” Oysa Avrupa’da çocuk yoksulluğu yok edilmekten çok uzaktır ve on yıllar boyu sağlanan ilerlemenin ardından Covid-19 pandemisiyle birlikte yeniden yaygınlaşmaya başlamıştır. Meclis, asıl küresel hedef olan aşırı yoksulluğun 2030 yılına kadar ortadan kaldırılması hedefinin yeniden canlandırılması adına pandeminin yarattığı ortamdan/ivmeden yararlanılmasını önermektedir.

2. Parlamenter Meclis, çabalarını sürdürdüğü, yeni Çocuk Hakları Stratejisi (2022-27) kapsamında aşırı çocuk yoksulluğuna karşı mücadeleye yer verdiği için Bakanlar Komitesi’ni kutlar. Meclis, Komiteyi, çocuk yoksulluğunun önlenmesi ve bu olguya karşı mücadeleye yönelik ulusal stratejilerin geliştirilmesini ve uygulanmasını izlemeye çağırır.

3. Parlamenter Meclis, Avrupa Birliği’nin Avrupa Çocuk Güvencesinin hayata geçirilmesi için başlattığı girişimi destekler. Bakanlar Komitesi’ne bu girişimi aşağıdaki yollardan desteklemesi çağrısında bulunur:

3.1. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi 1.2 uyarınca 2030 yılına kadar aşırı çocuk yoksulluğunu ortadan kaldırmak için bu olguyu ele almanın aciliyetinin dikkate alınması;

3.2. ulusal koordinatörlerden oluşan bir ağın kurulmasını destekleme ve ortak işbirliği projeleri kapsamında hareket edilmesi dahil olmak üzere, Avrupa Birliği’nin Avrupa ölçeğindeki çalışmalarına mümkün olduğunca katkıda bulunulması;

3.3. çocuk yoksulluğuna karşı 2030 yılına kadar yürütülecek mücadele açısından üye devletlerin, çocuğun yüksek yararını ve iyi olma halini kamu politikalarının odağına yerleştirmeye teşvik edilmesi ve

3.4. aşırı yoksulluğa karşı mücadele politikaları geliştirilirken çocukların seslerinin duyulmasını sağlamaya yönelik çabaların desteklenmesi.

4. Meclis, Avrupa’da sosyoekonomik haklara ilişkin standartların daha fazla tutarlılık taşımasını sağlamak üzere, Avrupa Birliği’nin Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartına (ETS No. 163) katılımıyla ilgili görüşmelere mümkün olan en kısa sürede başlanması yolunda çağrıda bulunması için Bakanlar Komitesi’ne yapmış olduğu başvuruyu bir kez daha tekrarlar.

---

<sup>3</sup> Komite tarafından 17 Mart 2022 tarihinde oybirliğiyle kabul edilen tavsiye taslağı.





### C. Raportör Pierre-Alain Fridez'in açıklayıcı notu

1. Bugün “Çocukların durumu nasıl?” sorusuna yanıt verecek olsam şunu söylemek zorunda kalırdım: “Avrupa’da pek iyi değil, en fazla güçlük içinde olanların durumu da giderek daha kritik hale geliyor.” Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi (SDG) 1.2’nin (“2030 yılına kadar, ulusal tanımlara göre yoksulluğu tüm boyutlarıyla yaşayan her yaştan erkek, kadın ve çocuk oranının en az yarı yarıya azaltılması”) gerçekleşmesine ilişkin son umutlar da Covid-19 pandemisiyle birlikte eriyip gidecek.<sup>4</sup>

2. Meslektaşımız Sevinj Fataliyeva “Avrupa’da çocuk yoksulluğunun sona erdirilmesi” raporunda bizi daha 2014 yılında çocuk yoksulluğunun “Avrupa’da yeniden boy gösterdiği” konusunda uarmıştı. Bu kaygı Bakanlar Komitesi’nin 2044 sayılı Tavsiyeye (2014)<sup>5</sup> verdiği yanıtta güçlü biçimde vurgulanmış, daha yakınlarda ise Komite’nin 11 Aralık 2019 tarihli bildirisinde tekrarlanmıştı.<sup>6</sup> 1995 sayılı Kararında (2014) Parlamenter Meclis üye devletleri yoksulluğa karşı mücadeledeki çabalarını artırmaya davet etmiş, ancak bu uyarı açıkça dikkate alınmamıştır.

3. Çocuklar ve Avrupa Sosyal Şartı Alt Komitelerinin ortak toplantısında<sup>7</sup> şu soruyu tartışma fırsatı bulmuşuk: “Avrupa’nın bütününde, çocukların dörtte biri sosyal dışlanma riskiyle karşı karşıya ve parlamentolar bu çocukları korumak için ne yapmalı?” Eğer çocuk yoksulluğu Avrupa’da ciddi bir kaygı konusu olarak varlığını sürdürüyorsa bunun nedeni aşırı yoksulluk düzeylerinin alarm verici durumda olmasıdır. Covid-19 pandemisinden çok önce bu düzeyler, refah içindeki toplumlarımızda sürekli yükseliyordu. 2014 yılından bu yana alınan önlemlerin genel bir değerlendirmesi ve çocuklara büyük zararlar veren bu soruna karşı etkili biçimde harekete geçme amacıyla Andrej Hunko Mayıs 2020’de komitemize bir karar önerisi sunmuştu. Ben de 7 Temmuz 2020 tarihinde Sosyal İşler, Sağlık ve Sürdürülebilir Kalkınma Komitesi tarafından raportör olarak görevlendirildim.

4. Aşırı yoksullukla mücadelenin başarısızlığı, bugüne kadar kolektif bir başarısızlıktır. Avrupa Konseyi Çocuk Hakları Stratejisi (2016-2021) sonuna yaklaşırken ve yeni bir strateji hazırlanırken, yerleşik standartlar ve Bakanlar Komitesi bildirisini doğrultusunda daha geniş sosyal koruma sağlanması, entegre sosyal politikaların yaygınlaştırılması, çocuk yoksulluğunun daha iyi ölçülmesi ve bu olguya karşı mücadele edilmesi yolundaki çabaların sürdürülmesi yerinde olmaz mı?

5. Covid-19 pandemisi ekonomilerimiz ve toplumlarımız için geçici bir şok değildi. Meslektaşım, “Covid-19 pandemisinin ateşlediği sosyoekonomik krizin aşılması”<sup>8</sup> raportörü Andrej Hunko’nun açıkladığı gibi etkileri önümüzdeki on yıllarda da hissedilecektir. Pandemi, Avrupa dahil tüm dünyada çocuk koruma alanındaki zaafı açıkça ortaya koyan bir katalizör olmuştur. Dünya Bankasına göre küresel ekonomi durgunluğa girerken ve kişi başına GYSH’de keskin düşüşler yaşanırken 1998 yılından bu yana ilk kez yoksulluk oranları tekrar artacaktır. Aynı kaynaklara göre pandemi, fazladan 150 milyon insanı daha aşırı yoksulluğa itebilir.<sup>9</sup> Bugünkü krizin öncesinde bile UNICEF, tüm dünyada 385 milyon çocuğun aşırı yoksulluk içinde olduğu tahminini yapıyordu. Üye devletlerin hepsi için elde istatistikler olmamakla birlikte Bakanlar Komitesi 11 Aralık 2019 tarihli bildirisinde<sup>10</sup> her dört çocuktan birinin yoksulluk sınırının altında yaşadığını kaygıyla not etmiş ve üye devletlere harekete geçme çağrısında bulunmuştu. Korkarım bugünkü durum daha da ağırdır.

6. Yoksulluğun ve aşırı yoksulluğun kesin tanımlarını yapmak güçtür. Bu olgular ülkeden ülkeye

<sup>4</sup> Avrupa Komisyonu, Covid-19 pandemisinden çok önce, Gothenburg Zirvesinden Sosyal Avrupa çıkarken bile yoksulluğu alt etmede başarısız kaldığını kabul etmişti. Dünya Bankası dünyadaki aşırı yoksulluğu 2030 yılına kadar ortadan kaldırma görevini yerine getiremeyeceğini açıklamıştır. UNICEF de ortakları gibi SKH 1.2’nin artık ulaşılamaz olduğunu kabul etmiştir.

<sup>5</sup> [Bakınız, 396](#)

<sup>6</sup> 11 Aralık 2019 tarihinde benimsenen [Çocuk Yoksulluğuyla ilgili Bakanlar Komitesi Bildirisi](#)

<sup>7</sup> Tutanaklar, [AS/Soc/Child/ESC \(2019\) PV 02](#)

<sup>8</sup> [Bakınız, https://pace.coe.int/en/files/28735](#)

<sup>9</sup> Guardian, 7/10/2020, “[Dünya Bankası uyardı: 2022 yılına kadar 150 milyon kişi daha aşırı yoksullukla karşılaşacak](#)”

<sup>10</sup> 11 Aralık 2019 tarihinde benimsenen [Çocuk Yoksulluğuyla ilgili Bakanlar Komitesi Bildirisi](#)

farklılık gösterir ve insanların ihtiyaçlarının karşılanmasındaki yollara ve araçlara bağlıdır. Yoksulluk, “Yeterli bir yaşam standardına sahip olma ve diğer sivil, kültürel, ekonomik, siyasal ve sosyal haklardan yararlanma açısından gerekli kaynaklardan, yeterliliklerden, tercihlerden, güvenlikten ve güçten süreklilik temelinde ya da kronik yoksunlukla nitelenen bir insanlık durumudur.”<sup>11</sup> Buna karşılık Dünya Bankası, aşırı yoksulluğa tamamen parasal bir yaklaşımı benimserken (günde 1,90 ABD doları gelir); Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi, olgunun karmaşık özelliğini daha iyi değerlendirebilmek için gelir yoksunluğunun ötesine bakmayı tercih etmiştir. Aşırı yoksulluğun çocuk gelişimi üzerindeki uzun dönemli etkileri, durum geçicilik taşısa bile, önemli olabilir.

---

<sup>11</sup> <https://www.ohchr.org/en/Issues/Poverty/Pages/About.aspx>





7. Aşırı yoksulluğa karşı mücadelenin, işin finansal yönünü aşan çok sayıda boyutu vardır. Mücadelenin örneğin eğitim boyutu vardır, temel hizmetlere erişim konusu vardır ki bunlar hep insanların kendilerini en olumsuz durumlardan kurtarmalarına yardımcı olacak imkanlardır ve bu unsurlar sağlık ve güvenlik hakkına erişimi pekiştirici özellik taşır. Covid-19 pandemisi ek bir güçlük getirmektedir: Hali hazırda yoksulluk içinde yaşayanların yanı sıra aşırı yoksulluğa düşmekten kendilerini kurtarmış olanların yeniden o konuma düşmeleri gibi bir olasılık vardır<sup>12</sup>. Gelecek belirsizlikler taşıırken yaratıcı çözümlere de ihtiyaç vardır. BM Genel Sekreter Yardımcısı Amina Mohammed'in Haziran 2020'de 39 ülkenin oluşturduğu Yoksulluğa Son İttifakı'nın başlangıcında işaret ettiği gibi<sup>13</sup> "İklim konusunda harekete geçmenin ivediliğini gözden kaçırmamız lazım; bu hareket, son derece geniş ekonomik ve sosyal yararlar sağlanması açısından eşi görülmemiş bir fırsat yaratmakta ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik yapısal dönüşümleri hızlandırmaktadır."

8. Çalışmalarım sırasında aşırı yoksulluk içinde yaşayan çocukların durumuyla ilgili uzmanlara ve ortaklara danışma, bu duruma son vermek üzere elimizde olup kullanabileceğimiz araçları tartışma olanağı buldum. 17 Haziran 2021 tarihinde Sosyal İşler, Sağlık ve Sürdürülebilir Kalkınma Komitesi Avrupa Gıda Bankaları Federasyonu (FEBA) Başkanı Jacques Vandenschrik; Columbia Üniversitesi Yoksulluk ve Sosyal Politika Merkezi (ABD) Araştırmacısı ve Bocconi Üniversitesi (İtalya) Yardımcı Profesörü Zachary Parolin ve Avrupa İstihdam ve Sosyal İşler Parlamento Komitesi Başkanı Lucia Ğuriş Nicholsonová gibi isimleri konuk etti. Toplantının sunuş konuşmasını Avrupa Konseyi Genel Sekreter Yardımcısı Bjørn Berge yaptı.

## 2. Aşırı çocuk yoksulluğu Avrupa için kaygı verici bir durum sayılmalıdır

9. Dünyada hemen hemen 385 milyon çocuk, başka bir deyişle tüm çocukların %19,5'i aşırı yoksulluk içindedir (burada kastedilen günlük olarak 1,90 doların altında gelirdir). Buna karşılık yetişkinlerin %9,2'si aşırı yoksulluk içindedir.<sup>14</sup> UNICEF'in 2018 yılında yaptığı tahminlere göre Avrupa ve Orta Asya'da 22 milyon çocuk yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır.<sup>15</sup> İlgili raporda Ermenistan, Romanya, Sırbistan ve Türkiye'den aşırı yoksulluk içindeki çocukların görselleri de yer almaktadır. Yoksulluk ya da aşırı yoksulluk içindeki çocukların tipik profili göz önüne alındığında durum, tüm üye devletler için kaygı vericidir. Bölgedeki ülkeler son yirmi yıl içinde önemli bir ekonomik büyüme sağlamışken çocukların bu durumu, zenginliğin ve ilerlemenin eşitsiz biçimde bölüşüldüğünü, çocukların olumsuzluklara açık bırakıldığını göstermektedir. Büyümenin neredeyse hiç kesintiye uğramadığı bu dönemde, ne yazık ki aşırı yoksulluk artmaya devam etmiştir.

10. Bu durum aile politikalarının çocuklara gerekli korumayı sağlamadığını göstermekte ve ülkelerimizin Çocuk Haklarına dair Uluslararası Sözleşme'nin 2. Maddesini ihlal ettiklerine işaret etmektedir. Söz konusu Madde korumanın "çocukların kendilerinin, ana babalarının veya yasal vasilerinin sahip oldukları; ırk, renk, cinsiyet, dil, siyasi ya da başka düşünceler, ulusal, etnik ve sosyal köken, mülkiyet, sakatlık, doğuş ve diğer statüler nedeniyle hiçbir ayırım gözetmeksizin" sağlanmasını öngörmektedir.

11. Yoksul ya da aşırı yoksulluk mağduru çocukların sayısı ile ilgili elimizde kesin rakamlar yoktur. Dünya Bankası'na göre en yoksul durumda olanlar kırsal kesimdedir, eğitimleri çok sınırlıdır ve ağırlıklı olarak güç durumdaki gruplara mensup kişilerdir. Çocuklar özellikle risk altındadır ve bununla birlikte durumları daha fazla riskli olanlar: kız çocuklar ve genç kadınlar; engelleri olanlar;

<sup>12</sup> [Meslektaşım Andrej Hunko "Covid-19 pandemisinin tetiklediği sosyoekonomik krizin aşılması" raportörlüğüne.](https://pace.coe.int/en/files/28735) [https://pace.coe.int/en/files/28735, bir başka meslektaşım Barones Massey de "Covid-19'un çocuk haklarına etkisi" raportörlüğüne getirilmiştir.](https://pace.coe.int/en/files/28704) [https://pace.coe.int/en/files/28704.](https://pace.coe.int/en/files/28704)

<sup>13</sup> IISD-SDG Bilgi Merkezi, 01/09/2020, "39 Ülke Yoksullukla Mücadele İttifakı Oluşturdu" [https://sdg.iisd.org/news/39-countries-form-alliance-for-poverty-eradication/.](https://sdg.iisd.org/news/39-countries-form-alliance-for-poverty-eradication/)

<sup>14</sup> Bakınız, 11 Aralık 2019 tarihinde benimsenen [Çocuk Yoksulluğuyla ilgili Bakanlar Komitesi Bildirisinde atıfta bulunulacn web sitesi.](https://data.unicef.org/) [https://data.unicef.org/.](https://data.unicef.org/)

<sup>15</sup> "Çocuk Yoksulluğuna Son. Çocuk yoksulluğuna karşı sosyal korumanın yaygınlaştırılması". UNICEF, Ekim 2018. [https://www.unicef.org/eca/reports/focus-ending-child-poverty.](https://www.unicef.org/eca/reports/focus-ending-child-poverty)

göçmen, mülteci ve devletsiz statüde olan çocuklar; azınlık gruplara mensup olanlar ve gözaltında tutulanlardır. Çocukların Göç Nedeniyle Gözaltında Tutulmalarına Son Parlamento Kampanyasının Genel Raportörü olarak, göçmen çocuklara yaşatılan sıkıntılara ve olumsuzluklara karşı çıkma fırsatı bulmuştum.



12. 2030 yılına gelindiğinde en yoksul durumdaki insanların üçte ikisi kırılğan ya da çatışmaların damgasını vurduğu ekonomilerde yaşıyor olacaktır. Örgütümüzün başlıca görevi barışın sağlanması iken Avrupa'da da çatışmalı bölgeler vardır. Donbas ve Nagorni-Karabağ gibi yerlerle Ermenistan ile Azerbaycan arasındaki sınır bölgelerinde çatışmaların buralarda yaşayan siviller üzerindeki etkisi kaygı vericidir. Hatırlatmak gerekirse, Dünya Bankası Grubunun aşırı yoksulluğa bir kuşak içinde son verme hedefi şöyledir: 2030 yılına gelindiğinde aşırı yoksulluk oranının dünya nüfusunun %3'ünü geçmemesi. Dünya Bankası'nın ikinci hedefi, her ülkede nüfusun en yoksul %40'lık kesiminde gelir artışını hızlandırarak zenginliğin daha adil paylaşılmasını sağlamaktır. Avrupa Konseyi üye devletleri dahil 145 ülkede faal olan Dünya Bankası, bu hedefe ulaşamayacağını kabul etmiştir.

13. Çocuk yoksulluğu kamu yetkililerinin önüne çeşitli görevler çıkarmaktadır. Çözümler de çoğu kez duruma göre bulunmaktadır. Parlamenter Meclis'in "Avrupa'da Çocuk Yoksulluğuna Son Verilmesi" konulu 1995 sayılı Kararı (2014) üye devletleri bu görevleri üstlenip yerine getirmeye çağırmıştır. Bu görevlerin işaret ettiği eksiklikler UNICEF tarafından şöyle belirlenmektedir: Çocuklara ve ailelere yarar sağlayacak sosyal koruma programlarına pek çok Avrupa ve Orta Asya ülkesinde öncelik tanınmamış olması, kimi hükümetlerin 14 yaşından büyük ergenlere sosyal koruma sağlamaması, sosyal korumaya yönelik hükümet bütçelerinin sınırlı kalması, etkili sosyal koruma programlarının gerektirdiği insan kaynaklarının olmayışı ve başta kırsal alanlar olmak üzere sosyal hizmetlerin sınırlı kalması ya da hiç olmaması.

14. Engelli çocuklarına evde bakım vermek için yeterli desteği alamayan ailelerin, bu çocukları kurumlara yerleştirme ihtimali yüksektir. Sosyal korumadan yararlanması gerekenler bürokratik işlemler, haklar ve mevcut programlar hakkında bilgisizlik gibi engellerle karşılaşmaktadır; sosyal koruma yardımları ve hizmetleri dağınık, parçalanmış durumdadır; bunlar, çocukların ve ailelerin karşılaştıkları çok yönlü sıkıntı ve güçlükleri yenmek için gerekli entegre desteği alamamaları anlamına gelmektedir; yoksulluğa karşı en savunmasız olanlar, sosyal koruma alan kişiler de dahil, ayrımcılığa maruz kalmaktadır. Örneğin Roman topluluklara mensup ailelerin hakları olan imkanlara erişemedikleri durumlar söz konusudur. Ailelerin haklarına sahip çıkabilmeleri için hukuksal destek gerekmektedir.

15. Tüm çocuklar için eşit fırsatlar sağlanması Avrupa Konseyi Çocuk Hakları Stratejisi'nin (2016-2021) merkezinde yer alır.<sup>16</sup> Bu strateji bir ara dönem değerlendirmesi için fırsat yaratmıştır<sup>17</sup>; bu değerlendirme sırasında Avrupa Konseyi İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Genel Direktörü Christos Giakoumopoulos şu noktayı vurgulamıştır: Çocukların ve onların savunucusu olanların hakları, insan haklarının daha ileri düzeyde dinamik yorumlanması açısından bir araç işlevi görmüştür. Örneğin, bu yorumlar daha yaşlı kuşaklara yönelik sağlıklı ortam yaratılması talepleri aracılığıyla sosyal hakların ilerletilmesinden hareketle kuşaklar ötesi adalet kavramına ulaşılmasını sağlamıştır. Kapanış konferansında, Çocuk Hakları Ad Hoc Komitesi (CAHENF) Başkanı raportör Maria-Andriani Kostopoulou<sup>18</sup> şunu belirtmiştir: "Eşit fırsatların olmayışı, yoksulluğun artışı ya da sürmesi, dışlama ve ayrımcılık sonucu çocukların düşlerini ve özlemlerini yıkmakta, toplumları bölmektedir." Dördüncü Stratejiye (2022-2027) son rötuşlar yapılmışken buna ilişkin çalışmalar Avrupa Konseyi açısından başlıca gelişim alanların biri olarak yerini koruyacaktır. Oturum sırasında Genel Sekreter Yardımcısı da bu yönde kolektif çabalara duyulan ihtiyacı vurgulamıştır.

### 3. Aşırı çocuk yoksulluğu çok yönlü bir olgudur ve çocuğun yüksek yararına zarar vermektedir

16. Çocukların aşırı yoksulluk içerisinde olmaları, her şeyden önce, ebeveynlerinin de bu

<sup>16</sup> Bakınız, <https://rm.coe.int/168066cff8>

<sup>17</sup> Bakınız, <https://www.coe.int/en/web/children/strengthening-rights-of-child-as-key-to-a-future-proof-europe>

<sup>18</sup> 2020 yılında CAHENF daimi statüsü sonucunda Çocuk Hakları Yönlendirme Komitesi (CDENF) olmuştur. <https://www.coe.int/en/web/children/cdenf>

durumda olmasıyla ilgilidir. Bu durum, özellikle tek ebeveynli aileler için geçerlidir<sup>19</sup>. Hane halkı geliri, kayıt dışı ekonomideki işlere bağlı olduğunda bu yalnızca toplum için bir sorun oluşturmakla kalmaz, bunun çok daha ötesinde akla gelmeyecek, çoğu kez aşırı olumsuzlukta sonuçlara yol açar<sup>20</sup>.

---

<sup>19</sup> Fransa İstatistik ve Ekonomik Araştırmalar Enstitüsüne (INSEE) göre 2019 yılında her sekiz çocuktan biri iki ebeveyn den ikisinin de çalışmadığı ailelerde yaşamaktadır. Bu çocukların da dörtte üçü parasal yoksulluk içindedir. INSEE, 2020, "[Fransa Sosyal Portre](#)"

<sup>20</sup> Guardian, 25/08/2020, "[Glasgow'da ağlayan bir bebeğin yanında ölü olarak bulunan 'aşırı yoksulluk içindeki' kadın](#)"



17. Quebec, yoksulluğun çocuklar üzerindeki etkilerini düzenli olarak analiz etmiştir<sup>21</sup>. Yoksul çocuklarla hali vakti yerinde olan ailelere mensup çocuklar arasındaki fiziksel ve zihinsel sağlık, gelişim ve sosyal uyum farklılıklarını ortaya koymak üzere yüzden fazla gösterge tanımlanmış ve kullanılmıştır. Bu düzenli raporlar ışığında yetkililer, Quebec'teki en avantajlı ve dezavantajlı çocuklar arasında sağlık açısından görülen eşitsizliğin "kayı verici ölçülerde olduğu" sonucuna varmıştır. Bu eşitsizlik zaman içinde azalmamaktadır. Hastane kabullerinin ve ölümlerinin çocuk yoksulluğuyla ilişkisi vardır. Yoksulluğun ortadan kaldırılması, kısır döngünün sürmesine katkıda bulunan bütün bu olumsuz etkileri de önleyecektir.

18. Devletlerimiz, BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH) aracılığıyla çocuk hakları konusunda kararlı taahhütlerde bulunmuştur. Aşırı yoksulluk, çocuğun yüksek yararına yönelik bir ihlaldir. Bu tür durumlar çocukların iyi olma haline zararlıdır ve bir dizi olumsuz sonucu da tetiklemektedir. Birleşmiş Milletler, referans çerçevesinde çocuklar için gerçekleştirilecek eylemlerin değişiklik yaratabileceği beş alan belirlemiştir.

#### **Beslenme:**

19. Obezlikle yoksulluk arasındaki bağlantı geniş kabul görmektedir. Meclis bu konuyu çeşitli vesilelerle ele almıştır. Bunların arasında "Çocukların ve gençlerin obezlikten ve 2. tip diyabetten korunmalarına" ilişkin 1804 sayılı Karar (2011) ile 1966 sayılı Tavsiye (2011) de yer almaktadır<sup>22</sup>. Günümüzün en kaygı verici halk sağlığı sorunlarından biri olarak obezlik toplumda sanki başka bir pandemi gibi yaygınlaşmakta, yaşam beklentisini azaltan bir dizi kronik hastalığı da beraberinde getirmektedir. Meslektaşım Martine Wonner tarafından başlatılan ve yakınlarda Meclis tarafından benimsenen "Kronik ve uzun dönemli hastalıklarla ilgilenen kişilere yönelik ayrımcılık" konulu ve 2373 sayılı Karar (2021)<sup>23</sup> bu alanda da geçerlilik taşımaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre Kuzey Amerika'dan sonra obezliğin en yaygın olduğu yer Avrupa'dır. Bu sorun, çocukları, özellikle yoksulluk içinde yaşayanları etkilemektedir; bu çocukların uygun eğitime, daha kaliteli ve dengeli beslenmeye ve fiziksel aktivitelere ihtiyacı vardır. Burada belirtmek gerekirse, pek çok durumda çocuklar sağlıklı ve dengeli öğünlerden okullarında yararlanabilmektedir ve Covid-19 pandemisi sırasında okulların kapalı olması bu alandaki güçlükleri daha da artırmıştır<sup>24</sup>.

20. Neyse ki, açlık Avrupa'da artık yaygın değildir ancak aşırı yoksulluk içinde yaşayan bazı insanlar arasında devam etmektedir. Ne var ki pandemi bu acı gerçekliği bize tattırmıştır. Yiyecek açısından dışa bağımlı kimi ailelerin varlığı yeni bir olgu değildir; ancak sağlık krizi sırasında durum çok daha kötüleşmiştir. 2020 yılının Nisan ve Haziran ayları arasında BK'daki gıda bankaları, 100.000 yeni yararlanıcı kaydetmiştir ve bu alanda yıl boyunca gerçekleşen çalışmalarda %61 artış olmuştur<sup>25</sup>. Belçika'da<sup>26</sup> 500.000 kişi gıda yardımlarına başvurmuştur ve HDK'lar, yiyecek hakkına ülke anayasasında yer verilmemiş olmasına hayıflanmışlardır. Fransız Vakfı "Yoksulluğu Kırma" tarafından yapılan tahminlere göre kriz, Fransa'da yeni doğan 100.000 çocuğu gıda güvencesizliğine itmiştir<sup>27</sup>. Bir başka Fransız hayır kurumu *Secours catholique*'e göre de Kasım 2020'de güç durumdaki hanelerin %40'ı, günlük olarak ihtiyaç duydukları besin maddelerine artık maddi anlamda güç yetiremez duruma gelmişti. Kriz sırasında büyük bir dayanışma dalgası da görüldü ancak bir lokma yiyecek için uzaklara gitmek zorunda kalan ve gündelik tüketim maddeleri için kuyruklarda

<sup>21</sup> "[Quebec için üçüncü ulusal sağlık raporu – Çocuklarımız bizi zengin eder, ama çoğu böyle değil. Yoksulluk ve 18 yaşından küçük gençlerin sağlığı üzerindeki etkisi](#)", Sağlık, Sosyal Hizmetler ve Eşitlik Bakanlığı tarafından yayınlanmıştır (gouv.qc.ca – in French

<sup>22</sup> Parlamenter Meclis web sitesinde bakınız, <https://pace.coe.int/en/files/17980>

<sup>23</sup> Bakınız, <https://pace.coe.int/en/files/29183>

<sup>24</sup> Avrupa Birliği, "[Aşırı Kiloluluk ve Obezlik](#)"

<sup>25</sup> Guardian, 14/09/2020, "[BK'de aşırı yoksulluk Covid-19 yüzünden Noel'e kadar iki kat artacak](#)."

<sup>26</sup> Le Vif, 12/02/2021, "[Belçika'da insanlar açlığa sürükleniyor](#)"

<sup>27</sup> Break Poverty Vakfının [Urgence Premiers Pas](#) kampanyası bebek ve çocuk maması üreticileri tarafından

bekleyen insanların görüntüleri, varlıklı toplumlarımız açısından kuşkusuz şok edici özellikteydi.

***Eğitim:***

21. Eğitim kuşaklar boyu süren yoksulluğa karşı en iyi güvencedir; insanlara çalışma hayatına giriş ve toplumda bir rol oynama imkanları sağlar. Pandemi ise okulların kapılarını kapatmaları zorunluluğuna yol açmış ve öğrencileri eğitimlerinden alıkoymanın yanı sıra gelişimleri açısından gerekli fiziksel aktivitelerden ve çoğu kez sağlıklı ve dengeli beslenme olanaklarından yoksun bırakmıştır. Sağlık krizi en yoksul durumdaki aileler açısından özellikle zorlayıcı bir durumdur; çünkü bu aileler uzaktan eğitimin gerektirdiği teknolojik donanımdan genellikle yoksundur.





22. Yoksulluk kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır. Aşırı yoksulluk koşullarında dünyaya gelen çocukların, özellikle başka nedenlerle daha güç durumdalarsa, dışarıdan yardım gelmeden yoksulluktan kurtulma fırsatları çok sınırlıdır. İnsan haklarını destekleyen ve ilerleten kaliteli eğitime erişim sağlanması, demokrasi ve hukukun üstünlüğü, bu açıdan yaşamsal önemdedir. Çocuklar kendi yollarını seçmede kendilerini güçlendirecek araçlarla donatılırken demokratik ve kapsayıcı bir toplumun gerektirdiği kültürel beceriler kendilerine kazandırılmalıdır.

23. Dünyanın her yerinde yoksulluk özellikle kız çocuklar üzerinde etkilidir. Gates Vakfı'na göre kız çocuklar bir kez okuldan ayrıldıktan sonra hemen hemen yaşamlarının sonuna kadar eğitim ve öğretim dışında kalmaktadır. Bu tür durumlarda çocukluklarını yaşamaktan mahrum kalmanın ötesinde kendi yaşamları üzerindeki kontrolü de tamamen yitirmektedirler.

24. Özellikle aşırı boyutlara ulaştığında, yoksulluk içinde yaşayan çocukların okullarından ayrılmaları olasılığı daha büyüktür ve ne yazık ki Covid-19 pandemisi bu durumu daha da ağırlaştırmıştır. Eğitimin ve öğretimin olmayışı, bir kuşaktan diğerine aktarılan yoksulluk döngüsünü sürekli kılmaktadır.

#### **Sağlık:**

25. Parlamenter Meclis, Avrupa'daki ergenlerin sağlık alanındaki ihtiyaçlarıyla ilgili 2284 sayılı Kararında (2019) bir noktayı tekrar vurgulamıştır: "(...) sağlık bir insan hakkıdır ve her yaş grubuna uygun sağlık hizmetleri bütünlüklü ve demokratik toplumların temel bir unsurudur." Aşırı yoksulluk içindeki tüm çocuklar çeşitli olumsuzluklara açık olduklarından özellikle sağlıkları da risk altındadır.

26. En yoksul durumdaki çocuklar ne yazık ki ağız-diş bakımına en az erişimi olanlardır; bunun başlıca nedeni bu bakımın maliyeti ve yetişmiş profesyonellerin olmayışıdır. Bu alanda bakımsızlığın bir bütün olarak beden üzerindeki etkilerinin ötesinde, dişler aynı zamanda önemli bir sosyal işaretidir. Çoğu durumda en yoksul çocuklar bu alanda önleyici ve tedavi edici bakımdan yoksundur. Kamusal müdahalenin ötesinde, Fransız araştırmacı Olivier Cyran'ın anlattığı gibi bakıma erişim, en savunmasız kişiler için elverişsiz olan bir piyasa sistemi tarafından engellenmektedir<sup>28</sup>. Ücretsiz ve yeterli sağlık bakımına erişim, bu çocukların aşırı yoksulluktan kurtulabilmeleri için gereklidir.

27. Sağlıklı olabilmek için belirli temel kuralların gözetilmesi de önemlidir. İyi hijyen yalnızca kişisel temizlikle ilgili bir husus değildir; aynı zamanda kişinin yemek, uyku ve yaşam tarzı tercihi gibi alanlarda kendine dikkat etmesi anlamına da gelir. Kötü hijyen yalnızca insanların kendilerini değil çevresindekileri de etkiler. Örnek olarak alkol tüketiminden bahsedilebilir. Fetal alkol sendromundan (annenin hamilelik döneminde aldığı alkolün doğacak çocuk üzerindeki etkileri) etkilenen bebekler ABD'deki doğumlar içinde yalnızca %1'lik bir paya sahipken bu çocukların ezici çoğunluğu okulda sorunlarla karşılaşmaktadır<sup>29</sup>. Tütün de insanın embriyonik gelişimini ve yetişkinlik dönemindeki davranışları etkileyebilmektedir.

28. Dahası, yoksulluk insanların zihinsel sağlığına da darbe vurmaktadır<sup>30</sup>. Yetişkinler arasındaki stres düzeyleri Covid-19 salgınından önce de yükselme eğilimindeyken pandeminin getirdiği stresle bu düzey daha da yükselmiş, bu durum kaçınılmaz olarak çocuklara da yansımıştır. Birleşik Krallık'ta (BK) bir tür depresyon içinde olan insan sayısı pandemi öncesine göre 2021 başlarında, iki katına çıkmıştır. Beklenmedik giderlerle baş edemediklerini söyleyen yetişkinlerin yüzde 35'i bu dönemde

<sup>28</sup> *Libération*, 25/05/2021, [Olivier Cyran'la görüşme: "Ağız ve diş sağlığına maddi güç yetirememe sosyal savaş haline benzer bir durumdur"](#)

<sup>29</sup> New York Times, 12/09/2014, "[Yoksulluğu Yenmenin Yolu](#)"

<sup>30</sup> Joseph Rowntree Vakfı (JRC), Rachel Casey, 12/05/2021, [Zihinsel sağlığımızı iyileştirmek için yoksulluğun baskılarından kurtulmak](#)

depresif semptomlar yaşamıştır ki bu oran pandemi öncesinde %21’de kalıyordu. Depresyon siyahlar ve azınlık etnik gruplara mensup kişiler arasında daha yaygın olmakla birlikte genç kadınlar ve engelleri olanlar da durumdan özellikle etkilenmiştir. Aileler ek giderlere katlanmak zorunda kalırken kriz, engelleri olan çocukların durumunda da önemli ölçüde kötüleşmeye neden olmuştur. Toplumunu bir bütün olarak etkileyen aile içi şiddetin, çocukların durumunu daha da sorunlu kıldığı söylenebilir. Krizin etkileri hiç kuşkusuz uzun dönemde de sürecektir.

### **Konut ve aşırı borçlanma**

29. Çocukların iyi olma hali büyük ölçüde ebeveyn evinin durumuna, çocukların orada kendilerini rahat ve güvende hissetmelerine bağlıdır. Konut meselesi, 1949’dan bu yana bu Meclis’in gündeminde üst sıralarda yer almıştır. Meclis, sosyal içermeyi sağlayacak sürdürülebilir kentsel gelişmeyle ilgili 2285 sayılı kararında (2019)<sup>31</sup> devletlere insan haklarına dayalı konut politikalarını yaygınlaştırma çağrısında bulunmuştur. Amaç, “kimsenin geride bırakılmaması, bu arada çocukların, yaşlıların, kadınların, göçmenlerin ve sığınmacıların, yoksulların ve engelleri olanların özel ihtiyaçlarının dikkate alınmasıdır.” Karar, bir bütün olarak bugün de geçerliliğini korumaktadır.

30. Ebeveynlerinin aşırı borç yükü altında olmaları da çocukların geleceği üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır<sup>32</sup>. Hükümetlerin aşırı borçlanmayı önleyici politikalar uygulama sorumluluğu vardır. Bu durumu ortadan kaldırmaya yönelik çabalar başarısızlığa uğramış olmakla birlikte aşırı borç içindeki hanelerin sayısı azalmıştır. Ancak, en yoksul olanlar durumdan en ağır biçimde etkilenenlerdir<sup>33</sup> ve bu durum yoksulluk döngüsüne hapsolmuş aileler sorununu ön plana çıkarmaktadır.

31. Bu kesimler ağırlıklı olarak pandemiden en ağır biçimde etkilenen sektörlerdeki düşük ücretli işlerde çalışmakta olduklarından sağlık krizi, etnik azınlıklara mensup ebeveynleri özellikle olumsuz etkilemiştir. Bir daha ne zaman ücret alabileceğiniz belirsizken evinizi kaybetme korkusu daha da mümkün hale gelir. İş ve konut güvencesizliği yoksulluktan kurtulmayı başarmış aileleri de etkilemekte, gelir düzeylerinin düştüğünü gören ve kiralarını ödeme konusunda kaygıları olan gruplara doğru yayılmaktadır. Joseph Rowntree Vakfı, (JRF) BK nüfusunun daha geniş kesimlerinin zihinsel sağlığı konusunda kaygılıdır. Vakıf, toplumu sağlam temeller üzerinde yeniden inşa etmek için her tür çabanın gösterilmesi gerektiğini belirtmektedir. Buna, güç dönemleri yaşayanları saptayacak uygun bir sosyal refah ağının oluşturulması, kaliteli işler, insanların maddi güçlerine uygun ve güvenli konut imkanları dahildir. Vakıf, ulusal yetkililere insanların kök salabilecekleri, kendileri ve aileleri için daha iyi bir yaşam kurabilecekleri istikrarlı evler sağlanması çağrısında bulunmaktadır<sup>34</sup>. Pandemi, toplumlarımızı yeniden düşünme açısından tarihsel bir fırsattır.

### **Su ve enerji kaynaklarına erişim**

32. AB yurttaşlarının çoğunluğu temiz içme suyuna erişime sahipken<sup>35</sup> sorun, bu imkanın kalitesi ve kıta ölçeğindeki maliyetiyle ilgilidir. Bu soru, diğer tüm temel hizmetlerle ilgili daha kapsamlı soruları gündeme getirmektedir. Ebeveynleri gibi çocukların da yalnızca temiz olmak için değil ihtiyaçlarını karşılamak üzere ulaşım için de suya erişimleri olması gerekir; çocuklar söz konusu olduğunda bu okula gidebilmek, spor yapabilmek ya da kültürel etkinliklere katılabilmek demektir. Ne yazık ki en yoksul durumdakiler kendilerini ulaşım ağları yetersiz olan mahalle ya da yörelerde, sosyal uyum olmayan okullarda ve çeşitli kültürel ve sportif etkinliklerden uzakta bulmaktadır. Bu koşullar çocukların yaşamlarını etkilemekte ve geleceklerini şekillendirmektedir. Eşitsizlikler daha da pekişirken çocuklar, kurtulması güç bir kapana sıkışmaktadır.

33. İçme suyuna erişime ek olarak bir de çocukların yaşadıkları yerlerde temel tesis ve imkanlarla bağlantı konusu vardır. Buradaki arızalar en güç durumdaki haneler üzerinde orantısız etkilere yol açmaktadır ve bu hanelerde yaşayan çocuklar en başta ebeveynlerinin yoksulluğundan etkilenmektedir. Avrupa Konseyi Kalkınma Bankası’nın 2019 yılında yaptığı bir tahmine göre

<sup>31</sup> Parlamento Meclis web sitesinde, bakınız <https://pace.coe.int/en/files/27714/html>

<sup>32</sup> Guardian, 9/12/2020, “[Aşırı yoksulluk işi olanların bile hayatını karartıyor](#)”

<sup>33</sup> Le Monde, 06/02/2020, “[Aşırı borç sert bir düşüş gösterirken şimdi en yoksul hanelerde yoğunlaşıyor](#)”

<sup>34</sup> JRC, Katie Schmucker, 07/05/2021, “[İyi işler ve istikrarlı evler – daha iyi bir yaşam kurmanın zemini](#)”

<sup>35</sup> Avrupa Parlamentosu’nun içme suyuna erişim konusundaki son dönem çalışmaları için bakınız,

<https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20181011STO15887/drinking-water-in--eu-better-quality-and-access>



Avrupa'da yaklaşık 30 milyon kişi enerji yoksulluğuna maruz kalmaktadır<sup>36</sup>. Banka hazırladığı raporda, “enerji fiyatlarının ve gelir düzeylerinin enerji tüketimini farklı derecelerde ve yönlerde etkilediğini” belirttikten sonra şunu eklemektedir: “Kısa vadede enerji fiyatlarındaki (elektrik ya da gaz) ya da hanelerin gelir düzeylerindeki değişiklikler, hane elektrik tüketimi üzerinde az etki yaratır ancak, uzun vadede, hanelerin elektrik talebi fiyata göre elastik olmayacaktır.” Konut kalitesinde düşüş vardır. Görüldüğü kadarıyla yoksulluk riski altındaki insanlar, genellikle enerji yoksulluğu düzeylerinin yüksek olduğu ülkelerde yaşamaktadır. Banka bunların yanı sıra 18 ülkede nüfusun en yoksul %20'lik

kesimindeki gelir artışının, enerji maliyetlerinde 2007 ile 2019 yılları arasında meydana gelen artışın gerisinde kaldığına işaret etmektedir. Enerji de yoksulluğu körükleyen bir etmendir.

34. Aşırı yoksulluk içindeki çocuklar bu durumu kendi ebeveynlerinden miras alırlar ve ileride kendi çocuklarının da aynı durumu yaşamaları gibi bir risk ortaya çıkar. Bu çocukların, ifadenin en geniş anlamıyla temel hijyene erişimi daha azdır. Çoğunlukla sağlıklı ortamlarda, kendilerini güvende hissetmedikleri ve okul ödevlerini uygun koşullarda yapamadıkları standart altı, iyi ısıtması olmayan evlerde yaşarlar. Uygun tesis ve imkanlar olmadığından sportif etkinliklere katılamazlar, beslenmeleri dengeli değildir, besin değeri düşük şeyler yemek zorundadırlar ve kent merkezlerinde olan sağlık, eğitim ve kültür hizmetlerinden uzaktadırlar. Eşitsizliklerin geliştiği, zihinsel sağlığın zarar gördüğü ve bezginliklerin baş gösterdiği mekanlar ve koşullar bunlardır.

#### 4. Covid-19 giderek daha çok sayıda çocuğu aşırı yoksulluğa itmektedir

35. Bill & Melinda Gates Vakfı'na göre tüm dünyadaki aşırı yoksulluğun %7 artmasında tek başına Covid-19 pandemisinin rolü olmuştur. Yoksulluk ve aşırı yoksulluğa karşı mücadelede ilerleme, geçmişte kalmıştır. Çocuklar arasında aşırı yoksulluğun arttığı gerçeğini ve bunun toplumlarımızın dengesini bozucu sonuçları olabileceğini kabul etmek durumundayız. 2020 “Kaleciler Raporu” açıkça belirtmektedir: “Yaklaşık 25 hafta içinde 25 yıl geriye itildik.”<sup>37</sup>

36. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından hazırlanan yıllık ücret raporuna<sup>38</sup> göre pandemi sonucunda 2020 yılında 3,7 milyar dolar tutarında ücret kaybı yaşanmış, ortalama ücretler düşmüştür. Avrupa'da ise durum ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Kimi yerlerde, asıl olarak ücret skalasının altlarında yer alanları etkileyen iş kayıplarını belirli sınırlarda tutmak üzere getirilen güçlü iş muhafaza önlemleri sayesinde ortalama ücretler artar gibi görünürken Birleşik Krallık gibi istatistik bildiren çeşitli ülkelerde çarpıcı biçimde düşmüştür. Bu ücret düşüşü hali hazırda az kazananların yanı sıra kadınları da etkilemiştir. Kadınların bakım sorumlulukları daha fazla olduğundan bu durumun çocuklar üzerinde olumsuz etkiler yaratmasından kaygı duymak için geçerli bir nedenimiz vardır. ILO asgari ücret sistemlerinin ve yeterli ücret politikalarının doyurucu bir yaşam standardını fiilen sağlayabileceğini kabul ederken pandeminin eşitsizlikleri pekiştirici etkisini olumsuz bir gelişme olarak görmektedir.

37. Covid-19 pandemisi, daha önce aşırı yoksulluk içinde yaşayıp son dönemde bundan kurtulan ailelerin durumunu daha riskli hale getirmiştir. Geçmişteki durum belleklerde henüz tazeyken bu aileler, yeniden yoksulluk günlerine dönme korkusu içindedir. En az bir üyesinde engellilik durumu olan, göçmen kökenli ya da Romanlar gibi azınlık gruplara mensup ailelerde bu durum özellikle belirgindir. Bir zamanlar yoksulluktan kurtulmuş olmaları bu ailelerin dayanıklılığının kanıtı olsa dahi, ABD'li araştırmacı Homi Kharas'ın çalışmalarında da görüldüğü gibi yeniden yoksulluğa düşme korkusu peşlerini bırakmamaktadır<sup>39</sup>.

<sup>36</sup> Avrupa Konseyi Kalkınma Bankası, Mart 2019, “[Avrupa'da Enerji Yoksulluğu: Enerjide Etkinlik ve Yenilenebilirlik Nasıl Yarar Sağlayabilir](#)”

<sup>37</sup> Bill & Melinda Gates Vakfı, <https://www.gatesfoundation.org/goalkeepers/report/2020-report/#GlobalPerspective>

<sup>38</sup> Uluslararası Çalışma Örgütü, 02/12/2020, [Küresel Ücret Raporu 2020-21](#)

<sup>39</sup> Homi Kharas, Brookings Enstitüsü, 21/10/2021, “[COVID-19'un küresel aşırı yoksulluğa etkisi](#)”

38. UNICEF en ürkütücü tahminlerini yayınlamıştır. Bu tahminlere göre tüm dünyada yoksul ailelerde yaşayan çocukların sayısının 117 milyonluk bir artışla 2020 yılında 691 milyona ulaşması ihtimal dahilindedir<sup>40</sup>. Avrupa'daki durumun tam bir değerlendirmesinin yapılması son derece büyük önem taşımaktadır. Bu durum Avrupa Gıda Bankaları Federasyonu tarafından da teyit edilmiştir. Federasyon, üyelerinden gelen gıda yardımı taleplerinde %34,7 artış belirlemiştir. Federasyona göre yarar sağlayanlar arasında 1.161.091 çocuk vardır<sup>41</sup> ve Covid-19 pandemisiyle birlikte yoksullukta sürekli bir artış gözlemlenmektedir.

39. Aşırı yoksulluk 20 yıldan daha uzun süredir inişeyken pandemi bu eğilimi durdurmanın ötesinde, süreci tersine çevirmiştir. Bu arada hükümet kaynaklarının da sağlık krizi karşısında yeniden tahsisi gerekmiştir. Dengeli bir beslenme için okullardaki öğle yemeklerine bağlı olan çocuklar okulların kapanmasıyla bundan yoksun kalmıştır. Eski BK Başbakanı Gordon Brown alarm vermiştir<sup>42</sup>. Brown, ülke GYSH'lerinin en az %0,7'sinin aşırı çocuk yoksulluğuna karşı mücadeleye ayrılması taahhüdünün yenilenmesi için Save the Children tarafından başlatılan kampanyayı destekleme sözü vermiştir. Başbakan ayrıca bu derde karşı mücadelesinde Afrika'ya yardım için uluslararası topluluğa yeni bir Marshall Planı'nın arkasında durma çağrısında bulunmuştur.

40. Birleşmiş Milletler, sağlık krizi bağlamında en yoksul ve güç durumda olanlara yardım için Nisan 2020'de Covid-19'a Karşı Acil Sosyoekonomik Yanıt için Çerçeveyi başlatmıştır<sup>43</sup>. Bu çerçeve, çocuklar üzerinde doğrudan ya da dolaylı etkisi olacak beş çalışma alanı belirlemektedir: sağlık hizmetlerine sürekli erişimin sağlanması, sosyal hizmetlere erişim aracılığıyla olumsuzluklarla baş etmelerinde insanlara yardım, ekonomik yanıt programlarıyla küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin ve kayıt dışı istihdamın desteklenmesi, en güç durumdakilere yardım amacıyla destekleyici önlemler alınması ve toplumsal kaynaşmanın geliştirilerek dayanıklılık politikalarına yatırım yapılması. Amaç, bir yeniden inşa ve düzelleme sürecinin başlatılmasıdır<sup>44</sup>. Boşluklardan ve tekrarlardan kaçınarak bu amaca katkıda bulunmak Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği ve Dünya Bankası ile çalışmalarını koordine etmek üzere Avrupa Konseyi'nin sorumluluğundadır.

41. BM ivedi sosyoekonomik yanıt çerçevesinde belirtildiği gibi “sağlık alanındaki ihtiyaçların sosyal, ekonomik ve çevresel iyi olma hali ile ilişkilendirilmesi” gerekmektedir. Bu yanıt verilmeden yoksulluk ve eşitsizlik daha önce görülmemiş düzeylere ulaşabilir, hatta bildiğimiz dünyayı tehdit etmeye başlayabilir. Tercihler, ancak bunların bizi nereye götüreceğine ve nasıl bir toplum görmek istediğimize bakarak yapılabilir. Çocuk yoksulluğuna, özellikle aşırı yoksulluğa karşı mücadele bir öncelik olmalıdır ve istenilen etkinin sağlanması için gerekli kaynaklar tahlil edilmelidir.

42. Virüsün doğurganlık üzerindeki etkileri henüz net olmamakla birlikte, pandeminin yetişkinleri ve çocukları daha ağır bir stres altına soktuğunu biliyoruz. Bu aynı zamanda, ülkelerimizin çoğunda zaten ikame seviyesinin altında olan doğum oranlarındaki çarpıcı düşüşe de yansıyor. Avrupa Birliği'nde doğum oranı kadın başına ortalama 1,53 olmak üzere 2019 yılında da kaygı verici ölçüde düşüktü<sup>45</sup>. Geleceğe ilişkin güvensizlik ve ekonomik kriz, insanların neden çocuk yapmayı ertelediklerini ya da bundan vazgeçtiklerini açıklamaktadır. Bu durum, halen aşırı yoksulluk içinde yaşayan ya da zamanında bunu yaşamış olanlar arasında yaygındır. Paradoksal biçimde, kimi durumlarda pandemi aile içi şiddet ya da aile planlamasına erişim olmayışından kaynaklanan istenmeyen gebeliklerden de sorumludur. Genel olarak bakıldığında bu “bebek durgunluğu” süreceğe benzemektedir. ABD, mevcut doğum oranının 2021 yılında %7 azalmasını beklemektedir<sup>46</sup>. İtalyan araştırmacı Alessandro Rosina'ya göre “Bu kriz, ülkemizin sağlıklı geleceği açısından uygun olmayan

<sup>40</sup> <https://data.unicef.org/resources/how-covid-19-is-changing--world-a-statistical-perspective-volume-2/>

<sup>41</sup> [AS/Soc \(2021\) PV06add](#)

<sup>42</sup> Guardian, 03/02/2021, Gordon Brown, “[Rishi Sunak Covid faturalarını yoksulların sırtından ödüyor. Ülkemiz için utanç verici bir durum](#)”

<sup>43</sup> [https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/un\\_framework\\_report\\_on\\_covid-19.pdf](https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/un_framework_report_on_covid-19.pdf)

<sup>44</sup> Amaç “daha iyisini yapmak”.

<sup>45</sup> 2019 yılında Malta, Fransa'nın 1,86 rakamına karşı 1,14 ile Avrupa Birliği'nde doğum hızının en düşük olduğu ülke idi. İlk raporlar doğumların İspanya'da %20, Fransa'da ise %13,5 azaldığını göstermektedir.

AB'deki doğurganlık hızlarına ilişkin daha fazla bilgi için Eurostat web sitesine bakınız: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Fertility\\_statistics#live\\_births\\_per\\_woman\\_in\\_EU\\_in\\_2019](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Fertility_statistics#live_births_per_woman_in_EU_in_2019)

<sup>46</sup> Melissa S. Kearney ve Phillip Levine, Brookings Enstitüsü 17/12/2020, “[COVID-19 bebek fiyaskosu yolda: Güncelleme](#)”





ve halen yüz yüze olduğumuz demografik dengesizlikleri geri dönülmez biçimde pekiştiren bir azalmaya yol açabilir.”<sup>47</sup> Covid-19 burada bir kez daha aile ve göç politikalarının rolü sorununu ön plana çıkarmaktadır.

### 5. Aşırı çocuk yoksulluğuna son vermede hangi seçenekler var?

43. Birleşmiş Milletler Aralık 2020’de yoksulluğu alt etmek üzere tarihsel bir plan başlatmıştır. Bu plana göre 56 ülkede en muhtaç durumdaki 160 milyon insana yardım için 35,1 milyar ABD dolarına ihtiyaç vardır. Toplamda tüm dünyada 235 milyon insanın yardıma ihtiyacı vardır ve bu da her 33 kişiden biri anlamına gelmektedir<sup>48</sup>.

44. Avrupa Parlamentosu 2015 yılında bir çocuk güvencesi oluşturulması çağrısında bulundu. Bu güvence, güç durumdaki çocukların ücretsiz sağlık ve eğitim hizmetlerinden, erken dönem çocuk eğitim ve bakımından, insana yakışır konut ve beslenme imkanlarından yararlanmasını sağlayacaktı<sup>49</sup>. Konunun güçlü biçimde sahiplenilmesine ve inkar edilmesi mümkün olmayan ilerlemeye rağmen Covid-19 pandemisinin çok öncesinde, Avrupa Birliği 2008 yılında yoksullukla mücadele adına benimsenen<sup>50</sup> ve yoksulluk ve dışlanmadan etkilenen insan sayısının 2020 yılına kadar en az 20 milyon azaltılmasını öngören hedefe ulaşamadığını kabul etti. 2017 yılında çocukların %24,9’u hala yoksulluk ve dışlanma riskiyle karşı karşıya idi. Üye devletlerde durum, alınan sonuçlar açısından karışıktır ve sosyal koruma sistemleri her yerde aynı etkiyi yaratmamaktadır. En etkili sistem yoksulluk riskini %75 azaltırken en etkisizi ancak %16 azaltabilmişti. AB ortalaması ise %64’tür. Gothenburg zirvesi Avrupa Sosyal Haklar Sütununu oluşturan 20 ilkeyi öne çıkarmış<sup>51</sup> ve kesinlik taşıyan nicel hedefler belirlemiştir.

45. Avrupa Komisyonu, Avrupa Çocuk Güvencesi oluşturulması önerisini 24 Mart 2021 tarihinde sunmuştur<sup>52</sup>. Amaçlanan, Avrupa’da yoksulluk ya da sosyal dışlanma riski altındaki her çocuğun en temel haklara erişiminin sağlanmasıdır. Tahminlere göre 2019 yılında 18 milyon çocuk bu risk altındaydı. Bu da her beş çocuktan en az biri ya da tüm çocukların %22,2’si anlamına gelmektedir. Bu çocukların; kendi refahları, sosyal, bilişsel ve duygusal becerilerinin gelişmesi açısından temel önem taşıyan hizmetlere erişim konusunda engellerle karşılaşmaları daha muhtemeldir. Bu öneriye sağlanacak geniş destek sosyal dışlanmaya karşı mücadeleye ve fırsat eşitliğinin yaygınlaşmasına yardımcı olacaktır. Başlıca tavsiyeler arasında şunlar yer almaktadır: Erken dönem çocuk eğitimi ve bakımına etkili ve ücretsiz erişim, eğitim ve okul temelli etkinlikler; her okul gününde en az bir sağlıklı öğün, sağlık bakımı; sağlıklı beslenmeye ve yeterli konuta etkili, uygun ve maddi olarak güç yetirilebilir erişim.

46. Bu arada Avrupa Parlamentosu, İstihdam ve Sosyal İşler Komitesi tarafından getirilen ve geniş destek gören bir kararı benimsemiştir<sup>53</sup>. Bu kararda AB Konseyi ve üye devletlere “tavsiyenin eksiksiz ve hızlı biçimde benimsenmesinde ve uygulanmasında titiz davranmaları” çağrısında bulunmaktadır. Parlamento, kararında, konunun finansal yönüne odaklanmış ve AB üye devletlerine şu çağrıda bulunmuştur: Avrupa Çocuk Güvencesinin tüm politika sektörlerine dahil edilmesi; Yeni Avrupa Sosyal Fonunun (ESF +) ortak yönetim altındaki kaynaklarının en az %5’inin Avrupa Çocuk

<sup>47</sup> Fransa Télé Info, 21/01/01, “Covid-19: 2021 riskleri neder bir bebek fiyaskosuna yol açacak?”

<sup>48</sup> Birleşmiş Milletler, “Küresel İnsani Durum 2021”

<sup>49</sup> Bakınız, : <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1428&langId=en>

<sup>50</sup> <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=751&langId=fr>

<sup>51</sup> AB’nin İspira’daki ortak araştırma merkezi sosyal Avrupa alanındaki ilerlemeyi izlemek için bir puan tablosu hazırlamıştır.

Sunulan istatistik verilerin pek çok AB ülkesi için eksik olduğu görülmektedir.

<https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/social-scoreboard/>

<sup>52</sup> [Avrupa Çocuk Güvencesi oluşturulmasına ilişkin AB Konsey Tavsiyesi](#)

Avrupa Parlamentosu’nun bu konudaki çalışmalarını takip etmek için kaynak: [Yasal Düzenlemeler Gözlem](#).

<sup>53</sup> 29 Nisan 2021 tarihinde Avrupa Parlamentosu İstihdam ve Sosyal İşler Komitesi kararını 42’ye karşı 510 oyla kabul ederken 139 üye de çekimser kalmıştır. Bakınız:

[https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/printficheglobal.pdf?reference=2021/2605\(RSP\)&l=en](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/printficheglobal.pdf?reference=2021/2605(RSP)&l=en)

Güvencesi kapsamındaki etkinliklere tahsis edilmesi; AB fonlarının programlanmasına ve uygulanmasına eşgüdümlü bir yaklaşım sağlanması; uygulamanın hızlandırılması ve AB fonlarıyla da desteklenmek üzere ulusal kaynaklardan azami pay ayrılması.

47. Avrupa Parlamentosu, yoksulluğun kontrol altına alınması ve azaltılması için AB üye devletlerine örneğin çocuk komiseri ya da bir ombudsman gibi bir kamu yetkilisinin özel olarak görevlendirilmesi çağrısında bulunmaktadır. Bu kişinin görevleri şunlar olacaktır: ulusal ve bölgesel mevzuatın ve Çocuk Güvencesini uygulamaya yönelik ulusal önlemlerin çocuklar üzerindeki etkilerinin belirlenmesi ve kamu politikalarında genel olarak çocuk haklarının geliştirilmesi; Covid-19 krizinin yol açtığı öğrenim kesintilerinin ve eğitimdeki eşitsizliklerin ivedilikle ele alınması, bu açıdan çocukların uzaktan mümkün olduğunca hızlı öğrenmelerinin sağlanması ve yapısal eşitsizlikler için uzun vadeli çözüm önerileri geliştirilmesi.

48. Parlamento, konut konusunda, AB üye devletlerine şu çağrıda bulunur: konut imkanlarını sürdürmede ya da bu imkanlara erişimde güçlük yaşayan ebeveynlere gerekli desteği sağlayarak çocukların yeterli konut hakkının güvence altına alınması, böylelikle ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte kalmalarının sağlanması; bu arada çocuk bakım kurumlarından ayrılan genç yetişkinlere özel olarak odaklanılması; evsiz çocuklara ve ailelerine kalıcı konut imkanları sağlanmasına öncelik tanınması; evsiz durumdaki ve konut açısından ağır dışlanma yaşayan çocuklar için ulusal Çocuk Güvencesi eylem planlarında uygun çözümler geliştirilmesi.

49. AB üye devletlerine çağrı: önleyici ve tepki verici müdahaleler açısından, risk altındaki çocukları belirlemeye ve bu çocuklara öncelik tanımaya yönelik stratejiler geliştirerek çocukları her tür şiddete karşı koruyucu ve zarar görmelerini engelleyici çabaların güçlendirilmesi; izole durumdaki çocuklar çevrimiçi daha fazla zaman geçirdiklerinden ve bu durum kendilerini çocuk pornografisi ve çevrimiçi zorbalık dahil çevrimiçi istismara açık hale getirdiğinden çocukları çevrimiçi cinsel istismara ve sömürüye karşı koruyacak özel stratejiler geliştirilmesi.

50. Son olarak Parlamento, Komisyona şu çağrıda bulunmuştur: AB Üye Devletlerinin, tavsiyeleri uygulamasını desteklemek ve izlemek, ülke düzeyindeki çalışmaları eşgüdümüne kavuşturmak, olumlu uygulamaların ve yenilikçi çözümlerin yaygınlaşmasını sağlamak ve raporlama ve tavsiyeleri belirli bir düzene bağlamak için bir Avrupa Çocuk İdaresi kurulmasının imkanlarının değerlendirilmesi. Parlamento, Çocuk Güvencesinin, AB’de çocuk yoksulluğunun yapısal biçimde önlenmesi ve bu sorunun aşılması açısından kalıcı bir araç olarak değerlendirmiştir.

51. ABD Başkanı göreve gelmesinin ardından<sup>54</sup> aşırı çocuk yoksulluğuna karşı kapsamlı bir plan başlatmıştır. ABD’nin 1,900 milyar dolarlık canlandırma programı kapsamında süreklilik taşıyan aylık aile ödemeleri, insanların maddi gücünün yeteceği çok sayıda çocuk bakım tesisinin kurulması öngörülmektedir<sup>55</sup>. Plana göre ebeveynlere daha fazla ziyaret yapılacak, uzmanlar ve resmi görevliler de çocukların korunması ve daha uyumlu gelişmeleri için güç durumdaki çocukları sürekli izleyecektir.

52. Yeni yönetim için başında, Amerika’nın tepkisinin geniş çapta ve daha önce görülmemiş boyutlarda olmasını öngörüyordu. Yoksulluk algısı bir yerden diğerine farklılık gösterdiğinden plan esnek olmalı, yerel koşullara uyarlanmalı ve mevcut fırsatlardan yola çıkılmalıydı. Yoksulluk sınırı, fiyatların ülke ortalaması civarında olduğu bir kentte (örneğin Arizona’daki Phoenix kenti) yaşayan dört kişilik bir aile için yılda 28.000 dolar olarak belirlenmişti. Planın özgün hali, ABD nüfusunun oy vermeyen gazetelerde<sup>56</sup> yayınlanmak üzere iç burkucu yazılar göndermeyen ya da kendileri için lobici tutmayan kesimini, yani çocukları hedeflemekteydi. Columbia Üniversitesi Yoksulluk ve Sosyal Politika Merkezi’nin Haziran 2021’de yaptığı bir tahmine göre Amerikan Kurtarma Planı’nın 2021 yılı sonuna kadar çocuk yoksulluğunda %50’den fazla oranda azalma sağlanması mümkün olabilecekti<sup>57</sup>. Reform geçtiği sırada karşılaşılan güçlükler rağmen ilk etkiler

<sup>54</sup> Çocuk bakım masrafı açık biçimde ebeveyn gelirinin yalnızca %7’sini oluşturmaktadır.

<sup>55</sup> New York Times, 24/03/2021, “[Biden Amerika’nın Çocukları için bir Devrim Planlıyor](#)”

<sup>56</sup> cf. Nicholas Kristof, New York Times, Ibid

<sup>57</sup> Zachary Parolin, Sophie Collyer, Megan A. Curran ve Christopher Wimer, 2021, “[Amerikan Kurtarma Planının Potansiyel Yoksulluk Azaltma Etkisi](#)” Columbia Üniversitesi Yoksulluk ve Sosyal Politika Merkezi. Bu hedef, yeni yönetimin reformlarının kabulünü sağlamak için Kongrede çoğunluk bulmasına bağlıdır.





daha şimdiden kendini göstermektedir<sup>58</sup>. Özgün plan, en yoksul kesimin besin maddelerine erişiminin artması için doğrudan yardım öngörmüştür<sup>59</sup>; çocuk ve bağımlı kişi giderleri için her bir yetişkin ve çocuk için bir seferlik olmak üzere 1.400 dolar ve çocuk başına yılda 3.000 dolar vergi indirimi sağlanmıştır.

53. Meslektaşım Hetto Gaasch'ın "Çocuğun yüksek yararı ve iş-yaşam dengesini sağlamaya yönelik politikalar" başlıklı raporunda belirttiği gibi, yüksek yararlarının gözetilmesini sağlamak üzere çocuklarımıza yoğun yatırım yapmamız gerekiyor. Gaasch 19. yüzyıla ait bir Amerikan özdeyişini ustaca hatırlatmaktadır: "'Güçlü çocuklar yaratmak, çökmüş insanları onarmaktan daha kolaydır'.." Yoksulluk bir kuşaktan sonrakine aktarıldığından "İlk 1000 Gün" politikası, aşırı yoksulluk dahil çocuk yoksulluğu ve doğuştan eşitsizlik sorunlarının aşılmasında bir araçtır. Beyindeki en çarpıcı gelişme, doğumdan kısa bir süre önce başlayıp yaklaşık 2 yaşında sona eren bu dönemde gerçekleşir. Küçük çocukların, örneğin yüzler ve yüz ifadeleri; fiziksel temas ve dokunma, tanıdık gelen sesler gibi sosyal uyarıcılara ihtiyacı vardır. Araştırmacılar, bu politikayı çocuk yüksek yararını korumak üzere bir araya getirilecek çok disiplinli müdahaleler için bir fırsat olarak değerlendirmektedir. Risk temelli bir yaklaşım olsa bile korumaları güçlendiren varsayımlarla çerçevelenmiştir.

## 6. Sonuçlar

54. Çocukların yoksulluktan kurtarılmasına yardımcı olacak sihirli bir formül yoktur. Eşitsizliklerde artış, Covid-19 pandemisinden önce de vardı ve bugün bu artış devam etmektedir. Vandenschrik'in de belirttiği gibi, "Hiçbir çocuk yatağa ya da okula aç gitmemelidir." Hiçbir çocuk yeterli yiyecek bulamamanın sonuçlarına katlanmamalıdır. Durum böyleyken üye devletler yoksullukla mücadeleye geri dönmeli, Avrupa'da artan aşırı çocuk yoksulluğu durumunu tersine çevirmelidir. Oysa biz Avrupa'daki 22 milyon yoksul çocuğa yeterli yardımları sağlama isteğini ve kararlılığını toplu olarak gösteremedik.

55. Covid-19 pandemisi, yaşamın ekonomiden önce gelmesi gerektiği konusunda bize yararlı bir hatırlatmada bulunmuştur. Eşitsizlik son on yıllarda keskin bir artış gösterirken ülkelerimiz bu durumun üzerimizdeki etkilerini azaltmaya çalışmıştır. Çocukların bir kesimini aşırı çocuk yoksulluğuna karşı koruyamadığımız açıkça görülmektedir. Çocuğun yüksek yararının her zaman gözetilmesini sağlamak için birlikte hareket etmemiz gerekiyor. Başarı, kamu yetkililerinin harekete geçirebilecekleri yatırımların miktarına bağlı olacaktır. Sağlık, toplum, demokrasi ve çevre alanlarında üst üste gelen bir krizin yaşandığı dikkate alınır, kamu giderlerinde denge titizliği geçerliliğini yitirir. Maliyeti ne olursa olsun soruna tatmin edici bir yanıt vermemiz gerekmektedir. Tarihin seyri, insanı bir kez daha kamu politikasının odağına yerleştirecek yöndedir.

56. Pandemi sona erdiğinde tarihsel bir döneme gireceğiz. Daha adil ve dayanıklı olmaları için toplumlarımızda köklü değişiklikler gerçekleştirme yükümlülüğümüz var. Aşırı yoksulluğa son verilmesi kolektif çaba gerektirir. Bu görevi yalnızca şu an yoksulluğun pençesinde olan çocuklara değil gelecek kuşaklara da borçluyuz. Nerede yaşıyor olurlarsa olsun herkesin sağlıklı, insana yakışır ve güvenli bir yaşam hakkı vardır. Aşırı çocuk yoksulluğuna karşı mücadelede elimizdeki mevcut mekanizmaların daha etkili olmasını sağlamak ve beslenme, eğitim, konut, aşırı borçlanma ve tesis-imkan gibi alanlardaki sorunları ele almak için çabalarımızı iki kat artırmalıyız. Bunun için hem ad hoc (geçici) hem de süreklilik temelinde girişimler gerekmektedir. Asgari sosyal yardımların ve en düşük ücretlerin değeri konusu artık yan çizilecek bir konu olmaktan çıkmıştır.

57. Aile politikası açısından bugün ABD, bizim düzeyimizden bir adım daha altta olmasına

<sup>58</sup> Columbia Üniversitesi Yoksulluk ve Sosyal Politika Merkezi, "[Genişletilmiş Çocuk Vergisi Kredisinin ilk 6 ayından öğrendiklerimiz](#)"

<sup>59</sup> Takviye Besin Yardımı Programı (SNAP) konusunda daha fazla bilgi için bakınız, <https://www.fns.usda.gov/snap/supplemental-nutrition-assistance-program>

rağmen onun adımlarını izlememiz, çocuklarımıza yoğun yatırım yapmak ve aşırısı dahil yoksulluğa son vermek için bu tarihsel momentten yararlanmamız gerekmektedir. Durumları daha da kötüye gitmeden çok önce, en güç durumda olanları saptayacak bir güvenlik ağı oluşturmak için çabalarımızı iki katına çıkarmalıyız. Daha kapsamlı ve entegre bir sosyal koruma sağlamamız, çocuk yoksulluğunu daha iyi ölçüp buna karşı daha kararlı mücadele etmemiz gerekiyor. Odaklanılan nokta, yardımlar değil sonuçlara ulaşılmasıdır. İnsanları yoksulluktan kurtarıp toplumda hak ettikleri yere getirmemiz gerekiyor. Vizyonumuz, BM Genel Sekreter Amina Mohammed'in çizdiği doğrultuda olmalıdır: "İklim konusunda harekete geçmenin ivediliğini gözden kaçırmamamız gerekiyor; büyük ekonomik ve sosyal yararlar sağlanması ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik yapısal dönüşümlerin hızlandırılması açısından önümüzde daha önce benzeri görülmemiş bir fırsat var"<sup>60</sup>.

58. Avrupa Konseyi, yalnızca çocukları aşırı yoksulluktan kurtarmak için değil aynı zamanda ebeveynlerinin de bu yoksulluğa düşmelerini önlemek için söz konusu güvenlik ağının oluşturulmasına yardım etmektedir. Avrupa Sosyal Şartı, çevresel etkenlerin çocuklar üzerindeki tüm zararlı etkilerine (ve "exposom" durumuna) karşı mücadele için bize uygun bir çerçeve sağlamaktadır ve buradan hareketle bir kez daha bunun daha fazla ülke, bu arada Avrupa Birliği tarafından onaylanması çağrısında bulunuyoruz. Yoksulluğa karşı mücadele bir zorunluluk olmalıdır. Yoksulluğun kökünün kazınması, bu olgunun bir kısır döngüye katkıda bulunan olumsuz etkilerinden çoğunu önleyecektir. Meclis, Şartın 30. ve 31. Maddelerinin onaylanması için devletlere çağrıda bulunabilir ve ülke anayasalarının bu maddelerde yer alan temel hakları kapsamını sağlayabilir.

---

<sup>60</sup> IISD-SDG Bilgi Merkezi, 01/09/2020, "[39 Ülke Yoksullukla Mücadele İttifakı Oluşturdu](#)"